

Eigen regie als basis

Visiedocument Initiatiefgroep Eigen Regie

12 februari 2013

Inleiding

Ieder mens moet in staat gesteld worden zijn eigen leven te leiden, eigen keuzes te maken en mee te kunnen doen in de samenleving, ook mensen die levenslang en levensbreed een beperking hebben. Dat iemand afhankelijk is van ondersteuning daarbij mag niet betekenen dat een ander invult wat iemand wil. Eigen regie strekt zich uit over alle levenssterreinen, maatschappelijke rollen en relaties die iemand aangaat. Zo staat het ook in het VN-verdrag, dat uitgaat van de intrinsieke waarde van ieder mens. Om deze waardigheid tot zijn recht te laten komen, moet die waardigheid, die samenhangt met eigen regie, zelf steeds het startpunt van alle beleid zijn.

Daarom willen wij bij de hervorming van de zorg gewaarborgd zien dat **eigen regie uitgangspunt van beleid is bij mensen met een beperking.**

Op papier is vrijwel iedereen het er over eens dat eigen regie een basisrecht is, maar in de praktijk wordt de eigen regie op verschillende manieren bedreigd. Daarom vinden we het belangrijk dat opnieuw bezinning en toetsing van beleid en regelgeving plaatsvindt.

Janny Bakker
Ruth Deddens
Helga Dulfer
Jan Hoogland
Margit van Hoeve
Marcel Kolder
Marianne Kraaijeveld
Donald Pagrach
Siska de Rijke
Aline Saers
Peter van der Vlist

De deelnemers van de Initiatiefgroep Eigen Regie hebben deze notitie opgesteld op persoonlijke titel.

Eigen Regie als basis

Inleiding	pag 3
Welke bedreigingen zien we?	pag 4
Wat is er nodig om de eigen regie te waarborgen	pag 5
Definitie Eigen Regie	pag 6
Solidariteit en Eigen Regie	pag 7
Uniform begrippenkader in beleid	pag 8

Bijlagen

Voorstel borgen Eigen Regie	pag 9
Duurzame, solide en inclusieve samenleving	pag 11
Aanbevelingen	pag 14

Welke bedreigingen zien wij?

1. Begripsverwarring

De begrippen 'eigen regie' en daaraan gerelateerd 'eigen kracht', 'eigen verantwoordelijkheid' en 'solidariteit' worden in de praktijk door elkaar gehaald, terwijl ze verschillende zaken aanduiden.

2. Financiering staat centraal in plaats van de mens

De hoogte van de financiering en de prikkels van het financieringssysteem bepalen de inhoud van het ondersteuningsaanbod en daarmee de mate van eigen regie. Vervolgens wordt er pas gekeken naar hoe de mens daar binnen past. In tijden van bezuinigingen wordt het risico groter dat primaat bij het financieringssysteem ligt en niet bij de eigen regie van de zorgvrager.

3. Wantrouwen

De vicieuze cirkel van te veel claimen uit angst om te weinig te krijgen en dichttimmeren van regelgeving uit angst voor claimgedrag.

4. Complexiteit en bureaucratie

Bureaucratie kost geld, leidt tot versnippering in de zorg en andersom leidt versnippering van de zorg tot bureaucratie. De complexiteit kost bovenmatig veel energie, tijd en geld van iedereen.

5. Grenzen aan solidariteit

Er is een grens aan wat de samenleving in geld voor collectieve voorzieningen over heeft en er is een grens aan wat iemand voor zijn naaste kan en wil doen.

Wat is er nodig om eigen regie te waarborgen?

1. Begripsverwarring

Duidelijkheid en consensus over de definities

2. Financiering staat centraal in plaats van de mens

Bij beleidsontwikkeling de mens centraal stellen en mede het resultaat op participatie financieel belonen.

3. Wantrouwen

Van wantrouwen naar vertrouwen door:

- a. het gesprek aan te gaan:
  - in samenleving (politiek, vragers, beleidmakers, maatschappelijke organisaties en andere stakeholders)
  - tussen uitvoerders en vragers
- b. zelfindicatie mogelijk te maken.
- c. in uitvoering de vrijheid/opdracht om niet de regels maar de mens met zijn vraag centraal te stellen.
- d. solidariteit betekent ook dat iedereen bij zich zelf kritisch afweegt of een collectieve voorziening nodig is en ook nee durft te zeggen als dat niet het geval is. Dat geldt voor individuen maar ook voor bedrijven en instellingen. Op die manier zorgen we ervoor dat de beschikbare middelen terecht komen bij degenen die het echt nodig hebben bij de uitoefening van hun recht op zelfbeschikking. Het centraal stellen van mensen en het inrichten van beleid rondom deze mensen, vergt dus ook een bepaalde verantwoordelijkheid van die mensen. Pas als deze verantwoordelijkheid (bewust) wordt vermeden of misbruik in het spel is, is wantrouwen op zijn plaats. Tot die tijd is vertrouwen het uitgangspunt.

4. Complexiteit en bureaucratie

De zorg eenvoudiger organiseren, bespaart niet alleen geld maar geeft de regie terug aan de zorgvrager.

- a. toegang tot de regelingen ontschotten,
- b. inzet van onafhankelijke (meedenk)coaches
- c. domeinoverschrijdende digitalisering van dossier en proces, waarbij men zelf eigenaar is van het dossier.

5. Solidariteit

- a. het gesprek aangaan met samenleving m.n. ook over definities
- b. onderscheid mantelzorg/mantelwerk en mogelijkheid inzet PGB.
- c. probleemeigenaar definiëren. Zorg voor mensen met een beperking is niet alleen probleem van mensen met een beperking zelf en hun directe omgeving maar ook van de samenleving waar mensen met een beperking onderdeel van zijn.
- d. onderzoek naar de inhoud van solidariteit. Toetsing van de huidige veronderstelling dat burgers wel bereid zijn meer tijd en energie maar niet meer geld te investeren in de participatie van anderen.

Definitie Eigen Regie

Eigen Regie wil zeggen dat je als mens alle vrijheid en onafhankelijkheid hebt en zelf kiest hoe jij je leven inricht.

Als iemand ondersteuning nodig heeft bij het voeren van eigen regie, is hij als mens het uitgangspunt bij beslissingen die hem aangaan. Eigen regie gaat over het brede spectrum van het leven, waaronder zorg, participatie, inkomen, arbeid en onderwijs. Bij eigen regie wordt er rekening gehouden met de totale context waarin iemand leeft (het eigen netwerk, het steun-systeem, de capaciteiten, interesses enz.)

De mens is autonoom en maakt tegelijkertijd deel uit van een gemeenschap waarin hij in relatie staat tot de ander. Die verhouding tot elkaar geeft de grenzen van ieders individuele keuzevrijheid aan. Daarbij is het van belang dat bij de ruimte en keuzevrijheid die iedereen voor zichzelf neemt, de ruimte en vrijheid voor anderen ook steeds gewaarborgd blijft. Het gaat in een samenleving niet alleen om grenzen, maar vooral ook om de wisselwerking tussen mensen en om het zien van de ander in zijn waardigheid. Dit geldt evenzeer voor mensen met een beperking.

Eigen regie, eigen kracht en eigen verantwoordelijkheid

De termen eigen regie, eigen kracht en eigen verantwoordelijkheid worden vaak door elkaar gebruikt. Deze verwarring van termen kan ten koste gaan van eigen regie en maakt daarnaast ook de rollen onduidelijk van de betrokken partijen, mensen zelf, hun omgeving, dienstverleners en overheid.

Onderscheid eigen regie en eigen kracht

Eigen regie gaat uit van wat iemand wil met zijn leven. Eigen kracht gaat over de mogelijkheden die iemand heeft zijn problemen aan te pakken samen met het eigen netwerk. Wat iemand wil, is ruimer dan waartoe iemand zelf, samen met zijn netwerk in staat is of wat iemand kan realiseren. Om eigen regie te kunnen voeren moet er wel beroep gedaan worden op eigen kracht. Wanneer echter alleen uitgegaan wordt van eigen kracht loopt men het risico voorbij te gaan aan wat iemand wil. Eigen regie is dus wat anders dan het zelf regelen en organiseren van het invullen van je eigen leven.

Onderscheid eigen regie en eigen verantwoordelijkheid

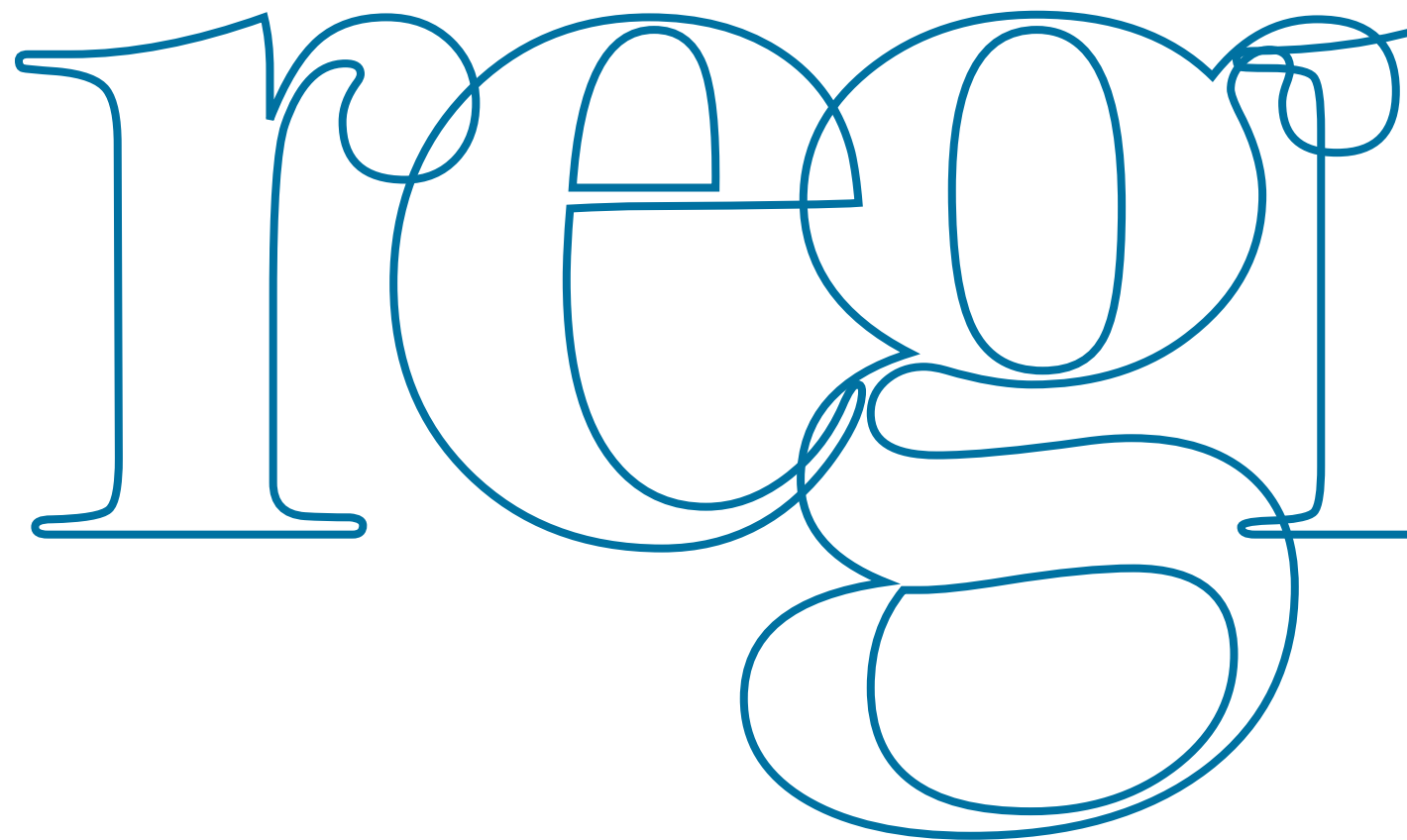
Eigen verantwoordelijkheid gaat over de vraag wat iemand zelf moet doen. In de volksmond betekent eigen verantwoordelijkheid vaak dat je alles wat je zelf kunt, ook zelf moet doen. Dit misverstand kan leiden tot het afschuiven van de (gezamenlijke) verantwoordelijkheden. Als mensen met een beperking alles doen wat ze zelf kunnen, betekent dat vaak dat er geen tijd en energie over blijft om een gewoon leven te kunnen leiden. Participatie in de samenleving komt in het gedrang. Eigen regie voeren over eigen leven kan betekenen dat je juist het regelen van zaken uit handen geeft om een normaal leven te kunnen leiden. Eigen regie kan niet zonder de vraag te stellen wat iemand zelf moet doen, maar eigen regie is een ruimer begrip dan eigen verantwoordelijkheid.

Eigen regie gaat dus over de vraag: wat wil ik met mijn leven? Eigen kracht gaat over: wat kan ik? En eigen verantwoordelijkheid gaat over de vraag: wat moet ik zelf doen? Eigen regie hoort het uitgangspunt van beleid te zijn en eigen kracht en eigen verantwoordelijkheid volgen de eigen regie.

Solidariteit en eigen regie

Een samenleving waar iedereen mee kan doen en waar eigen regie geborgd is, kan niet zonder een investering van tijd en energie van alle burgers en kan niet zonder collectieve voorzieningen. Het beschikbaar stellen van middelen ten behoeve van elkaar is solidariteit. Het begrip solidariteit is gebaseerd op de wederzijdse verplichtingen die ontstaan tussen mensen als gevolg van het feit dat zij deel uit maken van een samenleving.

Omzien naar elkaar en solidariteit, betekenen dat velen vanzelfsprekend bereid zijn (mantel)zorg te verlenen. Wanneer de rol van familielid secundair wordt aan de rol van zorgverlener of als de mantelzorger wordt belemmerd in het vervullen van maatschappelijke rollen, in zijn eigen ontwikkeling of keuzevrijheid, is er sprake van een overgang van mantelzorg naar mantelwerk.

Voorstel borgen eigen regie

Duurzame, solide en exclusieve samenleving

In onze ogen is wet- en regelgeving nodig die de huidige versnipperde wet- en regelgeving vervangt en/of de toegang hiertoe vereenvoudigt. Als neveneffect voorkom je daarmee een stapeling van eigen bijdragen en betalingen.

Hiervoor doen wij twee suggesties: Creëer een samenhangend pakket dat alle domeinen van het leven beslaat, zorg, participatie, inkomen, arbeid en onderwijs. Dit pakket bestaat uit een basisvoorziening (gehandicaptenbijslag) en een aanvullende voorziening.

a. Eigen Regie budget

Iedereen met een beperking heeft in een of andere vorm extra middelen nodig om eigen regie te kunnen voeren over eigen leven. Hetzij in hulpmiddelen, ondersteuning of zorg. Iedereen met een beperking komt daardoor voor meerkosten te staan. Eigen regie budget is een bedrag dat de meerkosten van een handicap compenseert. Te vergelijken met kinderbijslag of AOW voor ouderen (vrij te besteden of via een trekkingsrecht).

b. Aanvullende voorziening

Wanneer er meer nodig is dan de hierboven genoemde inkomensondersteuning, komt men in aanmerking voor een aanvullende voorziening. Hiervoor is wel een indicatie nodig. Deze is opgebouwd uit een zorgdeel en een participatiedeel.

Wijze van aanvragen, zelfindicatie

Het aanvragen van deze aanvullende voorziening geschiedt op basis van zelfindicatie. Bij zelfindicatie is het de mens zelf (of met behulp van zijn omgeving) die aangeeft wat hij of zij nodig heeft en waar niet uitgegaan wordt van een van tevoren bepaald aanbod. In dialoog wordt er een op de persoon en zijn persoonlijke situatie toegesneden zorg en ondersteuningsplan gemaakt.

Deze vereenvoudiging leidt tot ontschotting en vermindering van bureaucratie.

De aanvullende voorziening dient beschikbaar te zijn in natura en voor de mensen die dat willen in een persoonlijk budget (participatiebudget). Dat vraagt om gevarieerd aanbod van collectieve voorzieningen waar mensen direct gebruik van kunnen maken.

Eigen regie mag niet afhankelijk zijn van het instrument dat ingezet wordt. (PGB of zorg in natura). In het kwaliteitskader van (gehandicapten)zorg is eigen regie dan ook uitgangspunt. In Zorg in Natura (intra- of extramuraal) dus ook.

ZIN

Om eigen regie te borgen is het van belang dat zorgleefplannen functioneren als eigen-regie-instrument. Dit kan gerealiseerd worden door de zorgvrager eigenaar van het zorgleefplan te maken (eigenaarschap eventueel samen met zijn netwerk) en deelnemer te laten zijn in het zorgverleningsproces. Essentieel hierbij is zeggenschap en regie over waar je woont en welke persoon je op welke manier en wanneer verzorgt. Daarnaast is het van belang de cliëntenraad en de bewonersgroepen rechtstreeks invloed en beslissingsmacht te geven in de besteding van het beschikbare budget.

Persoonsgebonden Budget (PGB)

PGB is een middel waarmee de zorg het leven volgt. De kern van eigen regie is dus niet het PGB, maar het leven dat iemand voor ogen heeft.

Voor wie is het PGB?

Het PGB solide houden vraagt om heldere kaders. Het PGB is bedoeld voor mensen die levenslang en levensbreed een beperking hebben en bewust voor deze vorm van financiering kiezen. Het is voor mensen die verder ook in staat zijn zelf de zorg te regelen, te organiseren en de rol van werkgever op zich te nemen. Ondersteuning hierbij komt in principe vanuit het informele netwerk en wordt niet door beroepskrachten verstrekt.

Werken met een PGB vereist specifieke competenties van de gebruiker en /of het eigen netwerk.

- a. Het in kaart kunnen brengen van de zorg- en ondersteuningsbehoefte en deze kunnen vertalen in een zorg- en budgetplan.
- b. Het goed werkgever/opdrachtgever kunnen zijn. Onder goed werkgeverschap valt ook het zorgdragen voor loonuitbetaling, goede arbeidsomstandigheden, bijscholing en correcte administratieve verantwoording.

Eerst innovatie ZIN, dan aanscherping toegang PGB

Innovatie gericht op eigen regie in de zorg wordt op dit moment voornamelijk mogelijk gemaakt door gebruik van PGB. Dat is in beginsel niet het doel van PGB geweest. Doel van het PGB is Eigen Regie. Daarom is een volgordelijkheid voorwaarde. Eerst ZIN innoveren zodat eigen regie daarbinnen mogelijk is, daarna PGB aanscherpen.

Zolang innovatie in ZIN nog niet is gerealiseerd, kan het PGB nog niet veranderd worden.

De huidige kabinetsplannen van bijvoorbeeld de decentralisatie van de zorg kunnen de vrijheid van kiezen tussen aanbieders verregaand beperken. Met PGB blijft er keuzevrijheid. Het mag niet zo zijn dat keuzevrijheid afhankelijk wordt de competenties van de zorgvrager of zijn netwerk om de werkgeversrol op zich te nemen. Zolang keuzevrijheid van de aanbieder in ZIN niet kan worden gerealiseerd, kunnen nog geen eisen worden gesteld aan competenties.

Kostenbeheersing

Onze voorstellen betekenen een investering aan de voorkant om daarmee uiteindelijk te komen tot kostenbesparing en kostenbeheersing.

Er is op basis van deze voorstellen nog geen onderzoek gedaan naar de kostenbesparing. Wel hebben wij de kosten besparende elementen in kaart gebracht, ook verwijzen we naar een aantal praktijk voorbeelden in en buiten Nederland waaruit de kostenbesparing blijkt.

Deze elementen zorgen voor kostenbesparing en of beheersing

a. Opheffen van bureaucratie en onnodige controle

- De overhead wordt beperkt

b. Het inzetten van vraagsturing door Zelfindicatie als instrument

- Hierdoor wordt de eigen kracht en het eigen netwerk benut, dit bespaart op inzet van betaalde zorg en ondersteuning
- De voorzieningen en oplossingen zijn zelf gekozen, daardoor komen er geen onnodige, niet goed passende en of dubbele voorzieningen, waardoor geld weglekt.
- Er ontstaat meer klanttevredenheid en dus minder discussie over de voorzieningen
- De rechtstreekse koppeling tussen de integrale vraag en oplossing vergroot de beheersbaarheid van de kosten, dit maakt gedetailleerd zichtbaar waar het geld voor ingezet wordt

c. De gewijzigde toegang tot de PGB regeling voorkomt een ongecontroleerd gebruik van deze gelden.

Praktijk voorbeelden:

Gemeente Huizen

De praktijk van vraagsturing in de gemeente Huizen geeft aan dat er een kostenbesparing van circa 30 % kan optreden.

Nieuw Zeeland

In Nieuw Zeeland is deze omslag gemaakt en is zelfindicatie ingevoerd. Onderzoek heeft daar aangetoond dat dit tot aanzienlijke kostenbesparing en kostenbeheersing heeft geleid.

Aanbevelingen

Dit alles overziend doen wij een aantal praktische aanbevelingen:

- Visie op (eenduidig begrip) eigen regie wettelijk en maatschappelijk verankeren
- Invoeren zelfindicatie/zelfsturing
- PGB rechtstreeks toegankelijk maken in alle wetgeving
- Invoeren van eigenregie/participatiebudget naast of aanvullend op het PGB
- Innovatie van zorg in natura
- VN-verdrag voor mensen met een beperking ratificeren en implementeren

Aan

Janny Bakker, Ruth Deddens, Helga Dulfer, Jan Hoogland, Margit van Hoeve, Marcel Kolder, Marianne Kraaijeveld, Donald Pagrach, Siska de Rijke, Aline Saers, Peter van der Vlist.

Contactinformatie:

Margit van Hoeve, 06 40 72 57 10, vanhoeve@kabelfoon.nl

DEVE

FINISH
REQUIRE